

Naujienu Antroji Dalis

NR. 448

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XV METAI

MODERNIOSIOS BEI MOKSLINĖS MEDICINOS HORIZONTUOSE

Medicinos mokslo progresas bei tolimesni atsiekimai
1958 metais.

DR. ALF. GRINIUS

Tuo laiku, kai labai atsargiai yra vedamos tarptautinės derybos didžiųjų atominių ginklų bandymų sustabdymui, arba bent tikimasi mažiau "žalingų" bombų, medicinos ir kiti artimai susiję mokslai daro tolimesnę pažangą tyrinėjime bei gydyme net pačių komplikuočiausių susirgimų. Įvairūs užsimojimai galėjo būti dar sparčiau įvykdomi, jeigu ne kai kurios sutinkamos kliūtys, ypač finansinės, kurios daugeliu atvejų dar gana trukdantiai atsiliepią į šių kilnių darbų eigą. Tačiau, nežiūrint viso to, vis didesnis ir didesnis skaičius atsiranda pasišventusių tyrinėtojų, be kurių pastangų bei atsiekimų šiandien tebebūtų menkas progresas taip svarbiame palaikyme balansinės pozicijos kovoje dėl egzistencijos.

Praeitais metais medicinos tyrinėjimai, kaip kad ir anksčiau (neskaitant jau infekcinės ligos), savo didžiausia dalimi ir pagrindinai buvo koncentruojama prieš pačias pavojingiausias, t. y. daugiausia aukų pareikalaujančias ligas — vėžį ir širdies bei kraujosistemų sutrikimus.

Kas gi yra tas vėžys? Kaip jis išrodo? Paprasčiausiu būdu išsireiškus, t. y. nekontroliuotas ir agresyvus vieno ar kito kūno audinių celių (ląstelių) augimas ir dauginimasis. Kodėl tos celės pradeda taip agresyviai augti, nebeklausydamas normalių organizmo dėsnų, iškrypdomos iš savo normalių anatominių-fiziologinių bei citocheminių ribų, dažnai įsikverbdamos į kitus audinius ir sklaidamos savo naikinančias "sėklas" (atskalas) net ir į tolimiausias kūno organų vietas? Šio proceso esmę sėkmingai išaiškinti reikia tikėtis tik komplikotame cheminių kūno medžiagų ir jų įtakų supratime. Kadangi į kiekvienos ląstelės sąstatą įeina daugybė įvairių medžiagų, dažnai nepaprastai mažutėliais kiekiais, jau yra susekama, kad esant nedidekliui, arba pertekliui vienos ar kitos tokios medžiagos, gal būt priežastyje, o gal ir pasėkoj kai kurių pačių mažiausių ultramikroskopinių butybių vadinamų virusais, toks nekontroliuotas celių augimas — vėžys, pradeda vys-

tytis. Gi vėžių gali būti įvairiausių rūšių, dažnai priklausant nuo jų anatominės-histologinės išeities (kilmės) bei įvairių supančių sąlygų. Vieni iš jų yra labai agresyvūs ir greitai augantys, kiti — labai pamažu vystosi ir gali būti tik lokalinės (vietinės). Kai kurios rūšies vėžius jau galima suprasti ir net be operacijos (jeigu pakankamai anksti) vien vaistais išgydyti. Bet kai kurių hormoninių medžiagų, komplikuoti cheminiai junginiai kaip antai metotreksatas, properdinas, trikuanozinas, nukleozidas, kai kurie cholantrieno serijos deriniai, įrodoma veikia naikinančiai bei augimą stabdančiai kai kuriuos vėžius. Tokių medžiagų jau prie pabaigos praeitų metų (pagal pasaulinius medicinos davinius) buvo susekta ir piskaityta arti 200. Grybinės kilmės medžiagos, k. a. mitomicinas C, gremomicetinas, desertomicinas ir kt., ryšium dažnai su kūne susidarančiu "prieš-vėžiniu" atsparumu imunitetu (panašiais principais kaip Dr. J. Salk polio skiepų veikimu) j a u rodo gana daug žadančių rezultatų vėžių išaiškiniame ir gydyme.

Prieš pradėdant bet kurią ligą gydyti, tinkamas supratimas bei tiksliausias jos diagnozavimas yra viena iš pačių svarbiausių sąlygų. Vis nauji laboratoriniai prietaisai čia padeda kaip galint tobuliau ir tiksliau tą darbą atlikti. Paprastas mikroskopas, kuris gali padidinti vidutiniškai iki 1500 kartų, jau dažnai gali būti pavaduojamas elektroniniu mikroskopu. Šis prietaisas, kombinuotu elektroninių dalelių bei katodinių spindulių pasiskirstymo būdu, gali padidinti jau net iki 500,000 kartų (aguonos grūdas, tiek padidintas, jau būtų arti trečdaliao mylios ilgio). Taip stipriai padidinus jau galima lengvai matyti net tūkstančius kartų už bakterijas mažesnes būtybes, k. a. virusus ir t. t. (polio ir kitų ligų sukėlėjus).

Be to, panašūs prietaisai padeda studijavime įvairiausių ligų sukeltus pakitimus kūno audiniuose bei ląstelėse, kas darosi labai svarbu pastatyme kuo tikslesnės diagnozės ir kartais sekime vie-

(Tęsinys 4-ame puslapyje)

DIENU SKEVELDROS

1.

Skaitau apie popiežiaus Jono XXIII-čiojo, tada dar nuncijaus Roncalli, gyvenimą ir nutikimus. Va, vienas faktas:

... Į Domergue (garsus gražių moterų piešėjas) atelier 1953 m. įeina nelauktas svečias. Ant sienų, ant grindų, ant stalo ir po stalu pilna paveikslų, ir visur nuogos, pusnuogės ar dar nespėjusios apsiirengti moters, visos jaunos, tešlios ir gašlios. Domergue šoka savo "įnamių" slėpti. Roncalli švelniu judesiu rodo nesukubėti slėpti: "Esu patenkintas galėdamas visa tai apžiūrėti". Ir čia pat nuoširdžiai lyg tėvas sūnui: "Bet tai dar nereiškia, kad ši dailės šaka man būtų artima, tačiau ji leidžia akivaizdžiai suprasti, kodėl tiek daug nuodėmių padaroma..."

Antras faktas:

... Per vieną diplomatų pobūvį Paryžiuje prie atokiau besėdinčio storulio sovietų ambasadoriaus prieina nuncijus ir pats prisėsdamas taria: "Abudu mudu vieniši... Ak, turim ir daugiau bendrų bruožų: mus abudu jungia tolygus kūnų apvalumas!"

2.

Paštas. Chicaga praneša, kad Vatikanas suspendavo, o gal ir anuliuavo Lietuvos pasiuntinybės veiklą "amžinajame mieste".

Diena. Kita. Savaitė. Ai man, senokai teko rašyti, kad Lietuvos byloj Vakaruos dar nepasiektą dūgnas. Dar grimstame. Ir kaip tik tokį metų reikia atsigręžti veidu į... šaltą protą ir — istoriją.

Dar vos baigėme vad. Kudirkos metus. Atskleiskime jo Raštų II t., 259 psl.

"Pirmiausia turiu pažyminti jų (JAV lietuvių) demonstracijas vardan Kražių kankintinių. Ir tos demonstracijos ir stengimasis garsinti svetimuose laikraščiuose, visgi prisidėjo — prie apskelbimo visai pasaulei paskutiniojo Maskolių barbarizmo. Beje. Dėlko negirdėjo apie Kražius Leonas XIII?"

Arba 283 psl.:

"... skaitant... Leono XIII enciklikoje skyrį, pavestą Maskolijos katalikams, puolė man į akis dvi vietos, kur popiežius išgiria caro Aleksandro III teisingumą ir įsako katalikams klausyt, nesipriešint niekuomet jo vyriausybei. Iš tų popiežiaus žodžių... gali džiaugtis liktai caras, o ne mes, da(r)

nesuspėję užgydyt šviežias Kražiečių žaizdas".

Dar 288 psl.:

"Man Kražiečių kraujas brangesnis yra už Vatikano diplomatiją. Nė koks autoritetas nenubaidys manęs nuo išreiškimo atvirų nuomonių vardan to kraujo ir neprivers būt apsimetėliu. Jeigu Vatikano diplomatijos šalininkai ir išpažintojai pasipiktintų iš argumentų, kurių aš, būdamas priverstas ginti savo nuomonę, persokt negalėjau, jeigu užsirusintų ant nfanės, kad išdrįsau papeikt Vatikano diplomato raštą, aš nenusimjsiu: geriaus su teisybe laimēt priešininką, o ne kaip su melu — draugu" (pabraukta paties dr. V. Kudirkos!)

3.

Bet palikime kard. Tardinį betriūsiantį ties akvarele "Saulėtoji koegzistencijos įlanka", geriau susikaupkime ties jo kolegos, kard. Wyszyńskio, batalistika ir... kabalistika. Tai jis yra vyriausias (lietuvių tragi-komedijos Vatikane) personažas, maža to, ir režisiorius. Ans, kad ir pasiekęs Bažnyčios hierarchijos viršūkalnės, tebeišpažįsta seną graikų cinikų mokyklos dėsnį: "Naturalia non sunt turpia" (lietuviškai: "Natūralūs dalykai nėra šlykštūs").

Kard. Wyszyńskio šešėlis grėsmingai krinta ant Lietuvos. Bijau, bet jis ateity, reikia atvirai tarti, dar gali paįlgėti. Kas skaitėte KN Tarnybos rimtą ir svarbų pranešimą, dar kartą atskleiskite "Naujienas" ir sustokite ties lenko iš anapus "mintimis" apie vad. Vilniaus bažnytinės vadovybės vakuumą (tuščią, beorę erdvę!). Man iškart top-terėjo noras sušukt: suskleisk sparnelius, sakalėli margasis! Tai sena-sena ponų bajorų daina...

Kasgi tą "vakuumą" sudarė? ar ne patys, ir tai sąmoningai, lenkai?! Tai garsusis (!) arkivysk. R. Jałbrzykowski pradėjo jau 1939 m. rugsėjį, o įnirto skubėti ypač po Žiņnios, kad dalis Vilniaus srities grįžta į Lietuvą. Jo šūkis: ... tausok kiekvieną kunigą lenką! Niokojes lietuviškas parapijas lyg kokią mazgotę, staiga arkivysk. R. J. persirėdė į Kalėdų Senelį: į Tverėčių, Vasiūnus, Adutiškį, Mielagėnus, Paringį, Kamajus, Gervėčius, Dubičius ir t.t. ir t.t. skiria ("vykti nedelsiant!")

(Tęsinys 2-me pusl.)

no ar kito vaisto įtaką į bet kurį organą.

Kuo ankstyvesnis susekimas ir diagnozavimas bet kurios ligos — juo yra puiknesnis ir mažiau keblumų nešantis šansas tą ar kitą ligą kuo greičiausiai pagydyti. Vis toliau ieškoma naujų būdų, kuriais būtų galima dar greičiau susekti pačią (pv. vėžio) ligos pradžią. Grupei japonų specialistų, panaudojant "popieriaus chromatografijos" techniką bei kitas laboratorines procedūras, jau pavyksta susekti kraujyje ir audiniuose tam tikras medžiagas, pav. malignolipiną ir kt., kurios atsiranda tik vėžiu susirgusiam organizme. Tikimasi, kad šie, nepaprastai daug laiko ir energijos pareikalaujantys tyrinėjimai, greitai laiku atneš tokių rezultatų, kuriuos bus galima panaudoti kuo ankstyviausiam bet kurio vėžio ligos susekimui.

Praeitų metų vokiečių medicinos ekspertų suvažiavime profesorius Otto Warburg (Nobelio premijos laureatas) pademonstravo, kokiu būdu Roentgeno spinduliai veikia vėžio celes. Jo įrodymais, spindulių X įtakoje celėje pasigamina oksigenuoto skysčio, kuris jau "užmušančiai" veikia vėžio celes. Fermentinė medžiaga, vadinamoji katalaza, fermentacijų bei ląstelių respiracijos (kvėpavimo) procesų eigoje, čia taip pat vaidina svarbią rolę. Tinkamas supratimas šių procesų veda prie tolimesnio ir platesnio spindulių panaudojimo įvairių susirgimų atvejais.

Tyrinėjime arteriosklerozės, kada įvyksta kraujo indų iš vidaus susiaurėjimas ir kurių pagrindu guli kai kurių individualių kūno metabolinių procesų defektai, ypatingas dėmesys yra koncentruojamas supratimą įvairių riebalinių medžiagų. Randama, kad tos medžiagos, kur cholesterolas vaidina vieną iš pačių svarbiausių rolių (ypatingai augalinės kilmės riebaluose), gali būti individualiai nepajėgiama tinkamai kūne sunaudoti bei išskirstyti ("metabolizuoti"), ko pasekoje jau išsivysto liga. Stengiamasi surasti vis tikslesnius specifinius diagnostinius metodus tūlam asmeniui (ligos kandidatui), jam individualiai "žalingas" medžiagas išpėjančiai nurodyti ir tuo iš jo valgomos maisto (dietos) išskirti.

Arteriosklerozės bei kitų faktorių pasekoje dažnai atsiranda aukštas kraujo spaudimas, kuris neretai priveda prie kitų įvairių kūno organų ypatingai širdies, smegenų ir t. t., komplikacijų. Viena iš priežasčių aukšto kraujo spaudimo yra t. v. "Goldblatto inksto" atvejis, kur vienpusinis kraujo indų susiaurėjimas jau galima aiškiai pademonstruoti vis tobulėjančia Roentgeno (X-rays) apžiūrėji-

juogintus, k. a. chlorozazirų, acetylandromedolą ir kt., jau matoma palyginant nežymių šalutinių kūnui efektų individualiais atvejais.

Kada dėl vienos ar kitos priežasties kraujyje susidaro krešulys (coagulum), kuris gali staiga uždaryti bet kurį net ir labai svarbų kraujo indą, pav. širdyje, smegenyse ir t. t., pasekmės to viso gali būti labai liūdnos. Vadinamosios koronarinės trombozės atveju, kada krešėjimo procesas įvyksta labai svarbioje koronarinėje arterijoje, širdies fiziologinė funkcija gali būti nepaprastai sunkiai sutrukdyta, priklausant nuo to, kurioje arterijos anatominei vietoje krešulys atsiranda ir kaip didelė bei funkcionaliniai svarbi yra ta vieta. Dr. James Herrick (Chicagos gydytojas, buvęs Cook county ir Presbyterian ligoninių konsultantas) pats pirmasis yra medicinos istorijoje aprašęs 1912 metais šios ligos klinikinius stebėjimus, pridudamas svarbų prietiltį tolimesniems tyrinėjimams. Dar gana daug kraujo nuo to laiko būtų galėję toms gyslomis pratekėti, išgelbstint tūkstančius žmonių, jeigu nors dalį jau šiandien turimų priemonių būtų buvę galima panaudoti. Be tolimesnio tobulinimo prieš kraujo krešėjimą veikiančių medžiagų, pav. streptokinazos, fibrinolizino, dekstran-sulfato, be to, heparino, dikumoro, plazmino, plazminogeno ir kt., jau darosi vis dažniau įmanoma chirurginiu būdu, panaudojant "širdies-plaučių mašiną" ir laikinai pristabdžius širdies plakimą, krešuliui iš gyslos pašalinti. Tačiau, nežūrint ir šių progresuojančių atsiekimų, pagal Dr. P. D. White, vieno iš pačių autoritetingiausių šios srities specialistų suvestų davinių, matoma, kad dar vis palyginant didžiausias procentas Amerikos vyresnio amžiaus žmonių tampa aukomis šių širdies — kraujo indų komplikacijų.

Studijavime cukrinės ligos (diabetes mellytus) mėginami nauji preparatai būtent chlorpropamidą, diabenizą ir kt., kurie New Yorko Akademijos Mokslų sesijų informacijomis bei vokiečių specialistų daviniams, jau galima panaudoti per burną (ne injekcijomis), pratęsiant jų veikimą net iki 72 valandų.

Nauji diagnostiniai būdai yra tobulinami kai kurių užkrečiamų ligų atvejais. Vadinamasis "fluorescencijos" metodas, kada paveiktas anilinas, ryšiumi su ultravioletiniais spinduliais, pradeda šviltėti ir tuo įgalina mikroskopiniu būdu stebėjimą susidariusių kūne prieš vieną ar kitą ligą nukreiptų serologinių medžiagų (antibodies).

Tolimesniam tyrinėjime tuberkuliozės ir jos komplikacijų susekime bei gydyme bandymai su B-663, tiokarbami-

duoda geresnių vaisių, ne tik tiesioginiu veikimu prieš šios ligos sukėlėjus, bet ir netiesioginiu būdu, stimuliuojant organizmo "prieš - tuberkuliozines" rezervines jėgas. Itaką ir kai kurių steroidinių hormoninių medžiagų čia ypatingai pastebima.

Vis naujesni steroidinių medžiagų preparatai duoda puiknesnių davinių gydyme skausmingių bei deformuojančių artrito atveju. Tolimesni stebėjimai, panaudojant hormoninius derivatus, heksadekadrolą, be to, hidrokortizoną, prednizoną ir kt., prisideda prie tolimesnio terapijos pagerinimo ir šios nelaimės išviktųjų.

Akių diagnostikoj mėginama pav. panaudoti atitinkamo ilgio garso bangas, kurias, pavertus į elektrinę bei šviesos energiją, galima televizijos būdu ekrane perduoti vaizdinius pakitėjimus iš tų organų vietų, kurios kitais būdais pasiekti dar nebeįmanoma.

Vis didėjantis skaičius protinių bei nervinių sutrikimų skatina ir čia griebtis galimų priemonių, kad tinkamai būtų galima išaiškinti ir suprasti neįgiamas naujosios civilizacijos įtakas žmogaus "spiritualiniam" pajėgumui "kopk a r t u" ir pernešančiai toleruoti vis daugiau "apeljuojančias" modernaus gyvenimo sąlygas. Protinės ligos šicofrenijos atvejuose jau pradeda susekti iš kai kurių medžiagų (proteazos ir kt.), kurių atsiradimas ir padaugėjimas smegenyse bei kituose kūno organuose turi esminę reikšmę į šios ligos simptomus bei eigą. Tam tikri junginiai yra panaudojami prieš kai kurių nervinių - depresyviųjų atvejų, kur "elektro-šoko" terapija jau nuo gana senai vaidina svarbią rolę. Prancūzų specialistų (Dr. H. Laborit, Dr. P. Deniker ir kt.) pranešimais, kai kurie nauji cheminiai junginiai jau rodo puikių vaisių šioj plačioj dar taip paslaptingojo medicinos mokslo srityj.

Skausmas stengiamasi marinti vis tobulesniais vaistais, nešančiais vis nežymesnių nepageidaujamų kūnui įtakų. Pagal belgų tyrinėjimų davinius substancija C25-H32-N202, R875 (derivatatas fenilpropiamino) gali veikti net kelioliką kartų stipriau už morfiną, metadoną ar petidiną. Junginys N-acetyl-P-aminofenolas (NEBS) daugeliu atvejų veikia geriau, negu aspirinas, ir darosi daug mažiau rizikingas, negu bet kurių barbituratų, bromuratų arba acetyl-acetylinės rūgšties preparatų panaudojime.

Tolimesnis tobulinimas hipnozės, net prieš pačių sunkių operacijų, pav. širdies, smegenų ir kt., be to laike gimdymo, duoda vis geresnius rezultatus.

Chirurgijos srityje praeitais metais, be daugelio ypatingai

ganių operacijų, atskirų organų bei jų "susidėvėjusių" arba sužalotų dalių persodinimui — transplantacijos — yra ypatingai paminėtina. Be meistriškos pačios chirurgijos technikos, suradimas tinkamų persodinamųjų dalių "konservavimo" būdų bei atsiekimio "organo priimtimumo", įvairūs specifiniai kiekvieno organizmo faktoriai darosi dar vis gana sunkiai nugalimi. Žymūs darbai šioj srityj yra vykdomi Sovietų Sąjungoj.

Pagal paskutiniausius šios srities sovietų medicinos ekspertų, prof. T. E. Gniloribov ir kt., pranešimus, sėkmingi persodinimai jau buvo atsiekti hipofizio dalių, skydinių liaukų (thyroid glands), priešskydinių liaukų (parathyroid glands), prieinkstinių liaukų (adrenals), vyr. lyties kiaušelių (testes) ir t. t. Be to, tolimesni darbai su radioaktyviu medžiagomis bei ryšium su radiacijos įtakomis organizmui, taip pat yra nepaprastai sparčiai vykdomi.

Virš paminėti atsiekimai priklauso prie pačių svarbiausiųjų. Suprantama, čia yra nebeįmanoma išvardinti ir išaiškinti visus darbus, kurie buvo praeitais metais visose medicinos srityse atlikti, tebetęsiami bei tobulinami visuose pasaulio kampuose. Nors jau tam tinkamai suprasti yra reikalinga išsilavinimas ir prityrimas, panašios žinios šiandien laikams keičiantis, darosi dažnai kiekvienam piliečiui gana lengvai prienamos. Net ir pačios komplikuočiausios mokslų problemos yra stengiamasi kaip galima paprastesnėj formoj išgvildinti ir visuomenę tinkamai painformuoti bei apšviesti. Tas kaip tik šiandien matosi įvairiomis kalbomis spausdinamuose viešuose laikraščiuose, žurnaluose bei kituose leidiniuose. Dauguma virš paminėtų darbų, cheminių medžiagų bei vaistų yra dar eksperimentalinėj studijoj, t. y. rodo puikius rezultatus laboratoriniuose bandymuose bei stebėjimuose. Tačiau tas, be abejo, jau duoda daug puikių vilčių žmonėms. Medžiagų arba metodų pavadinimai gali būti šiek tiek skirtingai rašomi arba istariami įvairiose kalbose. Be to, labai dažnai pasitaiko ir taip, kad vienas ar kitas vaistas puikiai veikia vienam asmeniui, bet gali grandinėj įvairių individualių pakitėjimų, net pakenkti kitam (str. apie vaistus, Nauj. priede Nr. 435, psl. 11 d. 1958 m.) *Todėl tik prityres gydytojas, atitinkamai ligonį apžiūrėjęs (ligos pasireiškimus jam tinkamai nupasakojus) ir tikslią diagnozę nustatčius, gali numatyti, ar tas bei kitas vaistas sergančiam yra rekomenduotinas ir jau tokiu pa-naudojimui prieinamai gaunamas.*

Kaip iš augalų išsivystė gyvuliai

„Toji valanda, kai žemėje viena būtybė pirmą kartą prarijo kitą, buvo gyvulio gimimo valanda“. Šitas sakinyš užtinkamas Šveicarijos mokslininko dr. Fritz Kahn dviejų tomų kūrinyje „Buch der Natur“. Jis toliau sako: „Augalas yra, jei viskas imama vispasiškai ir nepasiduodama nukrypimams, moralus tvarinys; jis produkuoja. Jis kelia negyvą gyvenimui. Gyvulys yra nemoralus; jis užmuša gyvenantį, išskaido (zerlegt) augalų sukurtas dideles ir energijos prikrautas molekules ir jų jėgos pagalba varo savo kūno mašiną. Augalų užmušimą mes vadiname rijimu. Rijimas yra gyvulio esminis požymis“.

Gyvybės atsiradimas įvyko tamsiame ir deguonio laisvame algonkiume (Die Geburt des Lebens erfolgte im dunklen und sauerstofffreien Algonkium). „Pradžioje Dievas sutvėrė dangų ir žemę. Ir žemė buvo dyka ir tušti, ir tamsybė gulėjo virš žemumos. Ir Dievas pasakė: Tebūnie šviesa, ir pasidarė šviesa“.

Nedaug kitaip sutvėrimo mitą aiškina mūsų laikų mokslininkai. Po to, kai žemė nebedegė ir iš tirpinių tvano į pirmąją plutą sustiro pirmieji akmenys (granitas ir kvarcas), žemė ilgą laiką pasiliko „dyka ir tušti, ir tamsybė gulėjo virš žemumos“. Tamsybė, nes atmosfera buvo taip karšta, jog negalėjo susidaryti joks vanduo ir lietaus pavidale nukristi žemyn. Dujos supo žemės kamuolį taip, jog neprasisiveržė joks šviesos spindulys. Dar nebuvo pasakytas žodis: „Tebūnie šviesa“!

Maždaug prieš 1,200,000,000 metų, mūsų lako skaičiavimu, turėjo iškilti įvykiai, kurie vadinami Laurentijaus revoliucija, nes tada kilo „Kontinentiniai Skydai“, kuriuos charakterizuoja Europoje Skandinavija, o Amerikoje — Kanados Laurentijaus aukštumos. Tai buvo tasai laikas, apie kurį Biblija kalba žodžiais: „Ir vandenys atsiskyrė virš dangaus skliauto nuo vandens žemiau dangaus skliauto, ir pasirodė sausuma“.

Temperatūra turėjo būti, kaip sprendžiama iš pirminių akmenų tirpinių tvano, aukštesnė, negu vandens virimo. Ji pamažu krito ir kūrėsi pirmieji junginiai su deguonių: žemėje titnago rugštys, iš ko atsirado mūsų „akmenys“, ore — anglirugštis ir vanduo. Šitas krito tikrais tvanais iš debesų ir rinkosi žemumoje, ir iš to atsirado jūros.

Dangaus tvanai nuplaudavo jaunųjų kalnų palaidą plutą, ir kas telkėsi pirminės jūros gelmėse, buvo tikriausiai dumbblas, šiltas, storas ir ga-

ruojantis, kaip kraujas.

Pirmosios gyvos būtybės turėjo būti virusai, kurie, palyginus su dabartiniais tvariniais, yra tik pusiau gyvos būtybės. Mat, jie negali egzistuoti be atramos — gyvo organizmo „substrato“. Virusai buvo pirmieji „gyvi kristalai“, kurie galėjo „užsimegsti“ ano pirminio laiko karštame purve.

Po virusų ir fagų — „Phagen“ (bakterijų rijikių), įeigu mes seksime priimtą istorijos aiškinimą, turėjo atsirasti bakterijos. Šitos, priešingai anie, turi galimybę savistoviai gyventi ir todėl yra paprasčiausios tikros dabarties gyvos būtybės. Jos aiškiai skiriasi nuo virusų ir fagų ne tik savo didumu (okeano laivas greta vilkiko), bet labiausiai savo sudėtimi iš protoplazmos. Anie yra milžiniškos molekules, grupės bei kristalai, šitos yra plazma, tūkstančių junginių organizacijos. Iš šiltinės bacilos įkaičių siūlų (Geiselfaden) pastebima: ne iš bacilos, bet iš jos įkaičių siūlų — suskaičiuota daugiau negu šimtas įvairių amino rūgšties kombinacijų.

Bacilos rodo tendenciją po pasidalijimo pasilikti kartu grupėse. Jei jos lieka gulėti viena ant kitos, tai pasidaro bakterijų siūlai bei siūlų grybai.

Mes kalbame mitiniu stiliu, kuriuo mokslas kuria prielaidas (fabuliert) apie neištirtimus pirminius laikus. Kai po tamsios algonkiumo epochos pradėjo skaidrėti atmosfera, iš visatos su šviesa į žemę atskrido „energija“ ir gyvosios būtybės su ta energija pradėjo varyti jų plazmos mašineriją. Jei tam tikra substancija iš saulės spindulių mišinio išims atitinkamo ilgumo bangas, ji mums atrodys spalvota. Jei ji prarys visus spindulius, tada mes ją vadinsime juoda. Jeigu ji sugers oranžinio ilgumo bangas, tąsyk pasiliks bangu mišinio likutis atrodys žalias. Augalų lapai yra žali; mat jie gaudo iš spektro (daugiausiai) oranžinės

spalvos ilgio bangas. Molekulė, su kuria jie tai atlieka, yra chlorofilas.

Chlorofilas, kaip tirpinys, yra išsisklaidęs celėje tik paprastose algėse. Visuose aukštesniuose augaluose jis koncentruojasi mažuose narveliuose, kurie prilygsta žmogaus kraujo celėms ir dažnai su jomis yra statomi į paralelę. Chlorofilo grūdėliai yra augalo celės naminiai gyvuliai.

Seniausiais tikrais augalais laikomos mėlynai žalios algės, esančios ne kas kitas, kaip tik plazmos rutuliai, pripildyti vien mėlynai žalio chlorofilo. Apie jų giminės tolimą praeitį kalba du faktai. Pirmas, jie gali sulaikyti deguonį; antra, — jie gamina ne šviesos augalų krakmolą, bet glikogeną, kuris šiandien randamas tik gyvulių tamsiuose viduriuose. Greičiausiai jie savo veikimą pradėjo dar tamsiame algonkiume.

Pirmas „organas“, kuris šituose pirminiuose augaluose iškylo kaip sekantis žingsnis pirmyn, yra rykštės (siūlai), flagelos, per kurias veržiasi celė. Taip iš primityvių rutulinių algių išsivysto žymiai aukštesnės prigimties rykščių algės, flagelatės. Apie flagelates negalima pasakyti, ar jos yra augalai, ar gyvuliai, nes jos vienos gyvena augalų pavidalu, kitos gyvulių, ir dar kai kurios maišosi tarp abiejų rūšių.

„Augalai pasitraukia iš vandens“, skamba sekančio straipsnio užrašas. Visos pradžios yra tamsumos uždengtos. Mes

nežinome, kaip augalai užkariavo sausumą. Tačiau kiekvieni atveju tatai nebuvo, kaip ir vėlybesnis gyvulių sausumo užkariavimas, joks dramatinis įvykis, greičiausiai joks „įvykis“. Tuo laiku, kai uolienos pamažu kilo, ant šlapių ir plikų uolų galėjo kapti algės ir siūlų grybai, ir šita simbiozė, kuri visai nebuvo nusistačiusi užkariauti sausumą, padėjo tai kartu gyvenančiai porai išsilaikyti aplėdus vandenį. Algė reikalauja vandens; sausumoje ji išdžiūna. Siūlų grybai užtenka drėgno oro, mat jis savo dailia viršūne yra lašelių gaudytojas. Bet jis reikalauja maistingos žemės, kuri jam duotų krakmolo. Grybas teikia vandenį, algė krakmolą ir taip jie simbiozės dėka išsilaiko sausumoje. Tatai vadinama algės-grybo kerpė. Kerpės yra simbiozės nuo chlorofilo laisvų grybų su chlorofilą turinčiom algėm. Jos (kerpės) turi eilę ypatybių, kurios jas daro tinkamas būti žemyno pionieriais.

Mikroorganizmų pasaulis yra atidengtas apie 1650 m. gamtos mėgėjų. Tokiu buvo Anton van Leeuwenhoek Delftuose, vienos rūbų medžiagų prekybos buhalteris. Jis savo laisvom valandom užsiimdavo mikroskopinėmis studijomis ir atidengė infuzorijas ir sėklų gyvūnelius. 75 metus vėliau Niurnbergo graviruotojas Roesel von Rosenhof, susižavėjęs piešė mikroskopo formų pasaulį savo „Mėnesiniame Insektų Linksmintojuje“.

(Tęsinys 7-me psl.)

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar išvengti apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimel ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

„Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters“

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

GERIAUSIOS KNYGOS DOVANOMS

NAUJIENOSE galima užsisakyti gerų ir naudingų knygų žiemos švenčių dovanoms. Patariame įsigyti šias knygas:

1. Vaclovo Biržiškos Senųjų lietuviškų knygų istoriją, du tomai, \$1.00	
2. Vandos Sruogienės Lietuvos istorija, 948 psl.	\$12.00
3. Putino - Mykolaičio Altorių šešėlyje	\$6.00
4. Stepono Kairio Lietuva budo	\$5.50
5. A. Lelio Lietuvių - anglų kalbos žodynas	\$14.00
6. Dr. A. Gusseno DANTYS	\$4.00

Knygos bus pasiųstos pagal nurodytus adresus, kai pinigai bus atsiųsti tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Ill.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Sviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavoliene
Medžiagą siūsti: 1938 S. 48th Ct., Cicero, Ill.

2 METAI

NR. 3 (32)

Dailė Sovietų Lietuvoj

Vartau "Jubiliejinės dailės parodos Didžiojo Spalio 40-ameiui paminėti 1957 katalogą", išleistą Vilniaus Valstybinio Dailės Muziejaus". Ir bandau pro šio leidinio puslapius pražvelgti, koksai dailės gyvenimas pavergtoje Lietuvoje. Parodos proga—propagandinė, ir galima laukti, kad ir katalogas dailės gyvenimą perteikia kiek galima sovietams palankesnėmis spalvomis.

O vis dėlto parodoje, matyti, stengiasi reprezentuoti kiek galima platesnę skalę Lietuvos veikiančių dailininkų — tai rodo jau pats jos dalyvių skaičius, 227 —, ir iš jų tam tikrą vaizdą galima susidaryti, nors ir reikia iš anksto prileisti, kad, kokias išvadas nesudarytume, jos turės būti palankesnės sovietams, negu tikrovė, kuri bus buvus bent kiek "pafrizuota", prieš leidžiant ją į katalogą. Šališkas ryškiai atsispindi kataloge iliustruojamuose darbuose, negu jame minimuose: iliustracijų tarpe kur kas daugiau sovietinių temų, negu pačiame kataloge.

Dėl šios priežasties objektyviam vaizdai susidaryti tenka pažvelgti į patį parodos katalogą — ne į jo ypač suplotintą iliustruojamąją dalį —, ir iš jos pasisemti tokias informacijas, kokias ji atskleidžia. Šiuo būdu negalima susidaryti galutinio vaizdo apie menininkų atsiekimu lygį — iliustruotoji dalis didesnių laimėjimų neparodo —, nei apie vaizdavimo stilius, nors iš to, ką knygoje matome, galime prileisti, kad vaizdavimas konvencionalaus, maždaug chicagiškės Lietuvos Dailininkų Sąjungos plotmės ir diapazono.

Tam tikrų sprendimų įgalina mus daryti parodoje rodytą dailės kūrinių tematiką. Iš katalogo paėmėme statistinį *sample*, susidedantį iš kas penkto dailininko, ir padalinome juos į jaunesnius (gimusius 1920 m. ir vėliau) ir senesnius (gimusius prieš 1920 m.).

Radome, kad mūsų *sample* senųjų duota 108 kūrinių, jaunųjų 101. — Tai jaunesniems labai palangi proporcija, liudijanti, kaip masyviai sovietų pavergtoje Lietuvoje prisinauklėta jaunų dailininkų ir koksai milžiniškas pripažinimas jiems suteikiamas, toli praveršijęs tremtyje jauniems dailininkams suteikiamą pripažinimą.

Išstatytuosius meno kūrinius padalinome pagal temines kategorijas. (a) *Grynai sovietinės tematikos* kūrinių, visiškai neličiančių Lietuvos (Lenino portretai ir pan.), abiejose grupėse radome po 3. Jų negausu, ir jų proporcija jaunųjų grupėje nedidėja. Dailininkų tarpe užsiangažavimas sovietinei sistemai, nors valdžios ir forsuojamas, neriškus.

(b) *Sovietinės lietuviškos tematikos* darbų radome abiejose grupėse po 11. Tai darbai, vaizduoją Lietuvos komunistus ar kolūkiečius ar hidroelektrinių stočių statybas. Juose išreiškiamas ir įsipareigojimas lietuviškajai tematikai, ir sovietų vykdomiems Lietuvoje projektams. Tai savotiškas "tautinis komunizmas", transplantuotas dailės sritin. Jis turi daugiau šalininkų, negu abstraktus, nuo lietuviškųjų reikalų atitrauktas, komunizmas. Daugeliui dailininkų ši tematika gali būti savotiška išeitis tarp komunistinių reikalavimų ir lietuviškųjų užsiangažavimų.

(c) Stambiausia tematinė kategorija senųjų dailininkų grupėje — *grynai lietuviškoji tematika*, kūrinių pavadinimuose specifiškai identifiukuota, kaip lietuviška ("senojo Vilniaus vaizdas" ar pan.) ir kurioje, bent iš kūrinių pavadinimų, negalima išskaityti sovietinio propagandinio panaudojimo. Šių darbų senieji mūsų *sample* davė 51, o jaunesni — 36.

(d) Jaunųjų tarpe populiariausioji tematinė kategorija yra *neutrali gamtinė arba dekoratyvinė tematika* — pavzdžiui, peizažai, įskaitant neidentifiukuoti lietuviškais, arba įvairios dekoratyvinės lėkštės ir puodai. Jaunieji tokių davė 43, o senieji — 37. Jeigu iš šių duomenų galima spėti, tai svarbiausias "trend'as" sovietų Lietuvos dailininkų tarpe yra nuo "grynai lietuviškos tematikos" į ideologiškai ir tautiškai "neutralią gamtinę ar dekoratyvinę tematiką", turinčią, galbūt, daugiau universalų pobūdį.

Panašus "trend'as" gali būti pastebėtas ir tremties jaunųjų dailininkų tarpe, tik čia jis dar žymiai ryškesnis. Jį galima laikyti universaliu šandieninėje dailėje, prasiveržusiu ir pro geležinę uždangą. Grynai lietuviškoji tematika sovietinės Lietuvos jaunu-

siuose dailininkuose, žinoma, daug dažnesnė, negu tremties jaunuosiuose, bet ji, atrodo, ir Lietuvoje nebėra *vyraujanti*.

(e) Priešingai ideologiškai neutraliai gamtinė tematikai, beveik nerandame "ideologiškai neutralios" individualistinės tematikos — žmonių, kurie nėra žymūs politikai ar menininkai, ir neatstovaują kolūkio ar Kauno hidroelektrinės statybos — vaizdavimo. Žmogaus, kaip žmogaus, sovietų Lietuvos dailėje beveik nėra — senųjų vienas, o jaunųjų du paveikslai tepriklauso šiai grupei.

Žinoma, šis motyvas tikrumoje nėra "ideologiškai neutralus," nes, nors juo įskaitant ir neišsąkiama sovietinė santvarka, tai vis dėlto juo *implikuojamas* žmogaus, kaip individo, vertinimas, ir šitokiu būdu slaptai, bet labai reikšmingai rausiamasi po sovietinės sistemos pamatais (plg. Pasternako atvejį).

Tremties jaunųjų kūryboje šis motyvas yra kur kas dažnesnis, bet, turbūt, ir jinai yra daugiau "gamto centrinė" (peizažai ir pan.), negu "homocentrinė" (individualizuota asmenybė vaizduojanti, jos vertė ir reikšmingumą atskleidžianti). Totalitarinė visuomenė, žinoma, negali toleruoti šitokio "homocentrinio" meno, kuriame žmogus vaizduojamas ryškiai individualizuotas, o liberalinė visuomenė jo "reikalauja", kaip vieno iš savo kultūrinių pretekvizitų.

Rezidualinėje grupėje, kaip sunkiai kategorizuojamai, pasiliko penki senųjų ir šeši jaunųjų darbai. Radikalių skirtumų tarp senųjų ir jaunųjų dailininkų sovietų Lietuvoje nematyti, nes jaunesniems neleidžiama išeiti naujais keliais. Šiuo atžvilgiu padėtis tremtyje aštriai kontrastuoja su sovietine. Ryškiausias reiškinys tremties lietuvių dailėje juk ir yra jaunųjų "permanentinė kūrybinė revoliucija" prieš senuosius, prieš įprastinius standartus, prieš meninį užsisnūduriamą tradicijoje, — ir šis sukilimas juk kaip tik yra davęs

Vyggandas

ATSIŠAUKIMAS

Nulingavo diena, rūpestėlio pilna
Apie duoną ir rublio menkumą.
Suspaudęs mažutį lapelį delne,
Mezgu smegenyse maistingąją dūmą.

Tysta eilės prie duonos, kažkas nusikeikia:
"Sako pinigų keis, negirdėjai?"
O raudonais plakatais nuskrieja už taiką
Balandžiai, taikos neregėje.

Kažkoks pamišimas. Kriokia ruso daina
Per gatves į vidurnakčio tylą.
Suspaudęs mažutį lapelį delne,
Pasveikinu drąsiai ateivį nebylų.

1957 m. Lietuva.

įdomiausių ir šviežiausių tremties dailės laimėjimus.

Galutinėje išvadoje, sovietinėje Lietuvoje *pasidžiaugti* galima tikrai tikrai gausiu jaunųjų dailininkų prieaugliu. *Gi tikėtis* galima, kad ne visi iš jų galės pasiduoti spaudimams. — V. Z.

IŠ ARTI IR IŠ TOLI

Naujų Metų sutikimas New Yorke, surengtas Santaros ir Sviesos, sutraukė daugiau kaip 200 svečių. Kalbas pasakė inž. J. Valaitis ir vicekonsulas Anicetas Simutis.

Naujų Metų sutikimas Chicagoje, irgi surengtas Sviesos ir Santaros, buvo šiemet ypač nuotaikingas.

Bostono santariečių žiemos stovykla, įvykusi sausio 1-4 dd. New Hampshire kalnuose, susilaukė 40 dalyvių iš Naujosios Anglijos, New Yorke, Detroito, Chicagos, Los Angeles ir Kanados. Intelektualinę stovyklos programą patiekė paskaitininkai A. Ilja-sevičius (Detroitas) ir D. Nargelė (New Yorkas).

Santaros filisteris Rimvydas Kaminskas paskyrė savo metinį filisterių mokesčių A. Mackaus *Jo yra žemė* leidimui ir tapo Garbės Leidėju, įmokėjęs 10 dol.

Jo yra žemė Garbės Leidėju, įmokėjęs 5 dol., tapo ir bostonietis real estate agentas dr. Brunonas Kalvaitis.

Romas Penikas atstovavo Santarą New Yorko Korp! Vytis metinėje šventėje.

New Yorko Santara ir Sviesa, drauge su studentu ateitininkų sąjunga ir korp! Vytis, sausio 6 d. pasiuntė *popiežiui telegramą*, kurioje, tarp kitko, išreiškiama viltis, kad Sv. Sosto agentūros, netgi jų politiniame kapacitete, pasiliks šviečiančiais pavyzdžiais veiklos, pagrįstos aukščiausiais teisybės ir moralybės principais.

Iš Mūsų Žingsnių straipsni "Kudirkos charakterio žymės" persitransliavo Bostono "Laisvės Varpo" radio programa, minėdama Kudirkos sukaktuves.

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIENOSE galima gauti tik ką iš spaudos išėjusią Stepono Kairio knygą LIETUVA BUDO. 416 didelių (6x8½) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

GERA PROGA

RAŠTIKIO ATSIMINIMAMS PERSKAITYTI

"Naujienos" yra pardavusios geroką pluoštą Stasio Raštikio, buvusio Lietuvos Kariuomenės vado, atsiminimų. Kas turi nesuteptą pirmąjį jo atsiminimų tomą, gali dabar, be jokio primokėjimo, iškeisti jį į antrąjį tomą.

Antrasis tomas kainuoja 7.00 doleriai. "N." Adm.

NUO NAUJŪJŲ METŲ

UŽSISAKYK "NAUJIENAS".

(Atkelta iš 5-to pusl.)

ir taip atidengė besikeičiančius gyvūnėlius (Wechseltierchen), kuriuos jis vadino 'amoeba proteus (amoebėin — šliaužti ir proteus — pirminis dievas, kurš dar neturi tvirtos pavidalo, bet keičiasi į "tūkstančius formų").

"Amoebė" po to pasidarė bendrinė sąvoka vienai klasei paprasčiausių būtybių, kurios priešingai virusams, fagoms, bakterijoms, mielėm bei siūlų grybams neturi tvirtų formų.

Amoebė dauginasi dalybos keliu, tačiau po pasidalijimų eilės pavargsta plazma, ji turi susimaišyti ir tada juda kartu dvi amoebės. Bet ne visuomet tik dvi. Yra rūšių, kurių amoebės vieną dieną iš visų kryptų subėga į krūvą, tarsi jom būtų kas nors davęs radijo signalą. Tai amoebų kongresas. Jos savo tarpe susispaudžia (kas tik broliškoje giminytėje yra galima) į tokią masę, kuri pasidaro matoma žmogaus akiai: pavyzdžiui "odų žiedai" ant kailiadirbio atmatų.

Dabar paaiškėja tikroji kongreso prigimtis. Nebėra amoebų. Gleivinė masė šliaužia į vieną aukštesnę vietą, formuojasi į dešrą ir išskyla geltonas sporų nešikas — augalas! Amoebų didžioji dalis miršta, greičiausiai dėl to, kad sporų sukūrimui atidavė savo chromatiną. Iš sporų pasidaro atjaunėjusios amoebės, kurios iš ten traukiasi. Mes matome įdomų reiškinį. Gleivinis savo gyvenimo ilgiausį laiką praleidžia amoebų palaidoje formoje. Jo kelės nesilaiko kartu, bet bėga viena nuo kitos ir laisvėje gyvena gyvulio prigimtimi. Ir štai vėl bėga amoebės, kurios visos yra broliškos ir vienodo amžiaus, greičiausiai kurios nors "senumo medžiagos" traukiamos į "šeimos dieną". Kaip žmonės tokia proga susirenka į krūvą ir fotografuojasi, taip jos sudaro gleivinį grybą ir dedasi augalu. Daug kas čia yra įdomaus, bet įdomiausiu dalyku reikia laikyti tai, kad amoebės vienu ir kitu atveju kaitaliojasi tarp gyvulių ir augalų pasaulio.

Prie nuostabiausių faktų, kuriuos žmogus gali apie save sužinoti, priklauso be abejo tai, kad ir mūsų kūne gyvena 2 milijardai amoebų, vadinamų baltais kraujo kūneliais arba leukocitais. Kai mes čia skaitome, šimtai jų ropoja apie mūsų akis, tūkstančiai ant mūsų liežuviu ir per mūsų dantis, ir jei mes dabar nurijame, tai daugis tuzinų keliauja per gerklę žemyn į pilvą. Jos gyvena lizduose paliai žarnas, kvėpavimo takus ir gyslas, ir iš limfinių liaukų iššliaužia lauk.

Kad galėtume suprasti žemesniųjų gyvūnų pasaulį, turime atsipalaiduoti nuo klai-

dingo įsitikinimo, jog mąstyti gyvos būtybės turi turėti smegenis. Istorijos bėgyje smegenims priklauso geresnis mąstymas, tačiau galimybė mąstyti nėra įgyta per smegenis. Smegenų igijimas prilygintinas išradimui automobilių, kurie pagerino mūsų keliaavimo galimybes, bet keliaujama buvo ir prieš tai.

"Vieną dieną" įvyko gyvulio kūno pasikeitimas, apie kurį tik gamtos moksluose nusimanąs žmogus gali galvoti ir kalbėti, kaip apie "reikšmingą įvykį", tuo tarpu, kai paprastas žmogus pro tai praėis pro šalį greičiausiai tylėdamas. Tačiau tai buvo vienas iš didžiausių įvykių žemiškosios gyvybės istorijoje. Truko taurinio kirmino (Becherwurm) žarna savo aklojoje pabaigoje ir atsidarė užpakalinis išėjimas (After). Visi lygtolaikiniai gyvuliai turėjo vieną kūno angą, per kurią jie priimdaivo maistą ir nesunaudotus likučius išmesdavo. Taip pat per šią skilvį žarna-burna buvo ištuštinaimos lytinės celės. Su žarnos prasiveržimu pasikeitė tvarinių sudėtis ir gyvenimo stilius iš pagrindų. Iš taurės pasdarė vamzdis, per kurį maistas pamažu išilgai slinko ir pamažu buvo perdirbamas. Kūnas automatiškai pasidalijo į priešakinę ir užpakalinę puses. Priešakinėje pusėje rinkosi organai, kurie tarnauja priėmimui: gaudymo pirštai, kramtymo įrankiai, kvėpavimo organai, supratimo aparatas. Užpakalinėje pusėje susibūrė virškinimo organai: žarnos, kepenys, inkstai ir lytinės liaukos. Tarp abiejų randamas judėjimo aparatas, kuriam priklauso visi kūno judesiai.

Šitas pareigų pasidalijimas yra toks revoliucinis, jog nėra jokio geresnio požymio gyvulių pasauliui padalyti į žemesnius ir aukštesnius tvarinius, kaip šitas. Visi gyvuliai, kurie turi vieną skilvį-žarną-burną,

Pasaka apie talentus

Kun. Nicolas Davila įspaudęs į ranką vienai suvargusiai moterėlei, Nicolosa Donlucas, 50 centų pasakė: "Sunaudok juos išmintingai, ir jie atneš tau naudą", ta proga papasakodamas iš šv. Mato evangelijos paliginimą apie talentus. Tai buvo pernai.

Už kelių dienų, moterėlė atėjo pas kunigą, atnešdama jam \$17.50. Tai sako, tavo dalis. Uždirbau \$35. Kaip? Ji paaiškino:

Už tuos 50 centų ji pirko gabalėlį sūrio ir meksikoniškos tortillos ir pagamino keletą enchiladas, kurias pardavusi vėl pirko sūrio ir tortillos ir vėl

yra žemesni gyvuliai, nes jiems yra atimta bet kuri aukštesnės organizacijos galimybė. Visi gyvuliai, kurie turi išeinančią žarną, yra aukštesnieji, ir jeigu jų paskiri to dar nepasiekė, juose glūdi galimybė tokiais pasidaryti. Faktiškai nuo šito istorijos punkto išsivystė trys šakos aukštesniųjų tvarinių, kurių bendra charakteristika yra savo pabaigoje prasiveržusi žarna. Minkštakūniai gyvuliai (moliuskos), kurie yra pasiekę stebinančią padarą aštunkojį (Tintenfisch), sanarių gyvuliai, kurie davė milžiniškus vėžius ir bičių valstybes, ir stuburiniai gyvuliai, kurių tobuliausias sėdi čia ir skaito.

L. K.

dirbo enchiladas, ir taip toliau.

Siemet ji jau turėjo tiek uždirbusi, kad galėjo aplankyti savo gimtąją Meksiką, kur suradusi mases už save neturtinusių, grįžusi išsiuntė Kalėdų dovanų 66 našlaičiams vaikams, 33 pavargėliams seneliams ir dar kai kuriems kaliniams.

..Ar ne taip man aiškinoje apie talentus?" — paklausė Nicolosa nustebusio kunigo.

Nėra žmogaus, kuris nemylėtų laisvės; bet teisingasis reikalauja jos visiems, o neteisingasis — tik sau. Berne

Anglų Kalbos Pamokos

K. GINEITIS

6402 So. Fairfield Ave., Chicago 29
Telefonas: HEMlock 4-8037(3-čias augštas, durys po kairei, artl 63-čios gatvės ir California Ave.)
Duoda prieš karą baigęs
Čikagos universitetą.
1 dol. 25 ct. val. — privačios

VERTIMAI - PILIETYBĖ - LAIŠKAI

CHICAGO ŠVARIASIAUS IR
MODERNISIAUSIAS ŪRZAS
BUČODARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

Nauja mostis ir tabletės atnaujina
viltį kenčiantiems nuo

Arthritis - Rheumatism

Si nauja kombinacija, AMERPOL skubiai palengvina sanarių uždegimo sukeltą skausmą, paraudimą ir sumažina skaudančių raumenų sutinimą, kurį sukelia arthritis ir reumatizmas.
Mostis, 98c. Tabletės \$3.50 pas jūsų vaistininką.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

GERIAUSIAS ANGLŲ KALBOS ŽODYNAS

A. Lallo Angliškai-lietuviškas ir Lietuviškai-angliškas žodynas yra plačiausias apimties ir praktiškiausias iš visų iki šio išėjusių žodynų.

Kito tokio plataus ir išsamaus žodyno artimu laiku nenumatoma išleisti. 1256 pusl. Abi dalys vienoje knygoje, įrištas stipriuose kietuose viršeliuose Kaina \$14.

Siųskite čekį arba money orderį:

NAUJIENOS, 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Illinois

APIE "DARBĄ"

Turiu galvoje žurnalo, leidžiamo Lietuvių Darbininkų Draugijos Brooklyne, redaguojamo šiuo metu J. Repečkos ir kolektyvo, paskutinį, 1958 m. 4-ji numerį.

Kiekvieną naują "Darbą" padėdys gausis pagyrimai "Naujie-nose" ir "Keleivijoje", tačiau katalikų ir vadinamųjų liberalų spauda net neigiamai pasisako labai mažai. Tiesa, Kiznio straipsnis prieš pusmetį sujudi-no jaunimą šen ir ten, bet tai ir viskas. Stebėtis šiuo reiškinio perdaug netenka, nes "Darbo" draugai ir giminės neseniai jį matė varganuose Brooklyno kriaucių vaiko marškinėliuose, liesą, blyškų rachitika, kuris tik kažkokiu stebuklingu būdu prieš porą metų išsiplėtė į sveiką, tvirtą, manieringą, originalų žurnalą; jeigu jis kartais ir perdaug radikaliai pasišvaisto, jeigu jo kalbos jo gimdytojais kriauciai ir nebesupranta, tai vistiek stengiasi atleisti, nes juk tai "mūsų vaikas". Antroji gi pusė (gal kad "Darbas" taip re-tai išeina, gal kad labai mažu tiražu?) šito žurnalo, atrodo, dar "nespėjo" pastebėti ir ne-spėjo suprasti, kad "Darbas" mažu mažiausia susilygino su "Aidais"...

Kuo mane "Darbas" labiausia žavi, tai savo gaivališkumu, kovingumu. Gal užtai daugelis žurnalo recenzentų ir laiko jį jaunuolių darbu, o ir patys redaktorai šito poetiško epiteto nenuneigia. Reikia sutikti, kad jų radikalumas kartais jauno-liškas, bet kas liečia amžių, tai žmonių tarp 40 ir 80 metų juk nebegalima vadinti jauno-liais...

Ar "Darbo" kova prieš tradi-ciją laimės daugelį mūsų ir ar iš viso kiek laimės, parodys ateit-is. Antai, Antanas Skėma pir-muosius 4 numerius puslapius (žurnalas jų turi 48, plus 4 pil-nai prirašytus viršelius) užpil-do emigrantų literatūros kriti-ka: "Lietuvių tremties literatū-ros mirtis?" Įmantru, šviežia, daug karčios teisybės; tačiau jo duodami tremties kūrybos pavyzdžiai nepaneši į mirštan-čią kūrybą, o tik į kūrybą apie mirtį.

Prisiminkime kontroversinį Jono Kiznio straipsnį 2-me "Darbo" numeryje. Nebeturiu ano po ranka, bet giliai atmin-tin įstrigo naujų organizacijų ar sąjūdžių steigimo propagavi-mas. Tuomi buvo pateisintas Demokratinio Darbo Talkos gi-mimas, nors DDT yra ne kas kitas, kaip jaunieji socialde-mokratai. Dėl "naujų" sąjū-džių, arba naujų vardų mano nuomonė visiškai priešinga, bet nenoriu šiuo atveju apie tai kal-bėti. J. Kiznis pakedeno studi-juojantį jaunimą ir susilaukė reakcijos "tradicinėje" spaudoje. Vietoje tiesioginės polemikos, J. K. pasikvietė talkon ke-lėtą anglų "piktų jaunų vyrų": Kenneth Tynan, Lindsay Ander-son ir John Osborne, kurie pa-rodė, kaip pykstama Britanijo-je, kaip ten reiškiami nepagar-

ba tradicijai, senom pažiūrom, senajai inteligentijai, konfor-mizmui etc. Pasisakymai stip-rūs, dramatiški. Tik dėl paties "young men" vertimo į lietuvių kalbą. Mano nuojauta (sakau, tik nuojauta, nes taisyklės čia pritaikyti neturiu) sako, kad turėtų būti "pikti jaunuoliai", bet jokių būdu ne "pikti jauni vyrai".

Antano Rūko "Neviltinga poema" duoda daug vilties Rū-ko kūrybinei atečiai ir dar kar-tą sugriauna Skėmos samprotavi-mus.

Toliau dvi trumputės ištrau-kos iš spaudai ruošiamo roma-no anglų kalba, "Tony Martin". Autorius ir ištraukų vertėjas — Adolfas Mekas. Intriguoja kiek-viena eilutė! Epitetai sodrūs ir drasūs. Iš dviejų puslapių, ži-noma, daug nepatirsi, bet atro-do, kad visą į lietuvių kalbą iš-vertus — tradicininkai jį išgar-sins!.. Ir A. J. Greimo užrašų stilius ne tradicinis, prie "Dar-bo" tartum lipse limpa. Savo apybraižose J. A. Greimas už-griebia ne vieną civilizuoto gy-venimo sritį, tačiau visas vie-nodai giliai, įdomiai, nusima-nančio galva ir plunksna.

Nusivyliau "Baltosios drobulės" recenzija. Skaičiau šį An-tano Skėmos romaną atsidėjęs. Daug ko neperpratau, bet vistiek žavėjau. Laukiau kritikų pasisakymų. Kažkur skaičiau kelias eilutes pašaipos, kitur ke-liolika eilučių pagiežos "porno-grafijai" — ir nieko. Ar iš li-teratū-kritikų nedaug kas su-prato pirmą kartą mūsų litera-tūroje atidengta šizofreniko tragedijos baisumą? Čia, va, trys dideli puslapiai. Deja... Bėgdamas nuo tradicijos, recen-zenzas užbėgo ant Maikio pasi-kalbėjimo su tėvu... Ir kad tai būtų kaip Maikio su tėvu! Čia dialogo veik nėra, tik Jono Jo-naičio, Petro Petraičio ir Al-fonso Griaudžio — trejųbės vie-name asmeny — unisonas. O būtų pilnai užtekę vieno Griaud-žio. Aptariamasis romanas tikrai vertas geros kritikos, nes didelei daugumai skaitytojų per-sunkus.

Prie "tradicinių" šiame 4-me numeryje priskirčiau J. Kam-nsko straipsnį "Pažadinti žmogų žmoguje". M. Karoso "Jos gyvenimas buvo protestas prieš nežmoniškumą", Pr. Budrio ir Claude Mauriac'o pasi-sakymai apie André Malraux, ir dalinai Nijolės Valaitienės PLB koncerto recenzija.

Vertinant PLB seimą, redak-cija bent trimis atvejais duoda žodį "Dirvai", kuri pasinaudo-jusi proga ir nužudo prelatą Krupavičių. Meilinatės "Dir-vai"? Už ką? Žudė ir žudo ji kiekviena proga ir prakeik-tus marksistus... Tik skaity-tojų reakcija "Dirvos" žudy-mams dažniausia būna priešin-ga: žudomasis išeina gyvesniu ir garbingesniu.

Iš skaitytojų pasisakymų su-
9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 17, 1959

Keista, bet faktas

‡ ‡ ‡

Žmonėms nudžius kojos

Ne juokais Amerikos mok-slininkai pradeda susirūpinti ateitimi, kuomet žmonės ne-beturės kojų arba kojos beliks tik kaip nevartojamas palaikas, kaip šiandien yra akloji žarna...

Zmogaus "evoliucijoje" pa-stebimi šie pagrindiniai eta-pai: iš klajoklių žmonės pasi-darė sėsliais, o naujausiai sė-dinčiais ir važiuojančiais, taip kad kojos pasidarė labai ma-žai ar visai nebereikalingos. Kaip gamtos mokslas rodo, kiekvienas organas nevarto-jamas išsigimsta.

Vaikščiojimas yra būtina kūno funkcijų dalis, ir vaikš-čiojimas yra reikalingas ne tik fiziniams, bet ir protiniams tinkamumui.

Senovėje Aleksandras Di-dysis Makedonietis su savo pėstininkų armija apėjo visą savo laikų pasaulį ir jį užka-riavo: Romos imperijos legi-jonai pėsčiomis visus Vidur-žemio pajūrius nukariavo ir pusę Europos buvo užvaldę. Marco Polo iš Italijos nuplau-kęs į Azijos rytus visą Orien-tą pėsčiomis apkeliavo; mūsų pačių laikais sovietų rusų ar-mija pėsčiomis nuo Stalingra-do atsivarė vokiečius iki Ber-lyno.

Rusijos caro Petro Didžiojo įsakymu Vitus Beringas, tuo-met 23 metų amžiaus danas, kelių šimtų kazokų pryšakyje pėsčiomis perėjo visą Euro-pos Rusiją, visą Sibirą iki pa-ties Azijos šiaurės rytų iški-šulio, ten surado Beringo per-taką iš šiaurės Ledinio van-

stojau prie Jackaus Sondos. Ne-sakau, kad su juo visai sutinku, nes dabartinio "Darbo" "nežmoniška" kalba ir skraidy-mas dausose ir daro jį origina-liu, daugelio laukiamu. Tačiau intelektualieji redaktorai pri-miršo didelę dalį "Darbo" rėmė-jų, kurie skaityti ne mokyklose, o iš "Keleivio" išmoko. Ką jie ras ir supras šiame "Darbo" numeryje? Na gi J. Kaminsko, M. Karoso ir Pr. Budrio prira-šytus 7 puslapius (iš 54!). Kodėl nesusitarus su skaitytojais fifty-fifty, duodant perpus tradi-ciškių, visiems suprantamų, straipsnių bei poezijos ir bele-tristikos gabaliukų, kitą pusę — kaip dabar.

denyno į Ramųjį vand' ną ir taip pat pėsčiomis po 5 me-tų grįžo...

Ką gi daro amerikiečiai? Sėdėdami namie prie televi-zijos, sėdėdami mokyklose ir ofisuose ir sėdėdami automo-biliuose amerikiečiai pasida-rė silpniausi vaikščiotojai pa-saulyje!

"Jau 60% amerikiečių vaikų nebegali atlikti fizinių prati-mų, kurie italų vaikams yra visų lengviausi. Korėjos kare amerikiečiai kariai pasirodė toli atsilikę nuo kiniečių ir korėjiečių išstvermingumu, ju-drumu ir eisumu..."

Daktarų nurodymais vaikš-čiojimas yra būtinas pasvei-kinimui ir sveikatos išlaikymui, kraujo apytakai, širdies nor-maliai ritmui, kvėpavimo si-STEMAI ir sveikam virškinimui.

Kaip suprasti autorių?

Vienas laikraštiniukas sykį paklausė Amerikos rašytoją Faulknerį:

— Skaitytojai nusiskundžia, kad jie perskaitę tamtos raš-tus du ar tris kartus ir nega-lėje suprasti. Ką patartumė-te jiems?

— Patarčiau perskaityti ke-tvirtą kartą, patarė autorius.

PETRO ŠIRVOKO NUOTYKIAI

Vienas aukštą mokslą lankęs žmo-gus, Bostono sieloganis, atsiuntė Pe-trui Širvokui laiška, patardamas jam susipažinti su Betinos Baxter stebū-kiais. Šis štukorius, matyt, nežino, kad Petras Širvokas savo knygoje yra ap-rašęs daugiau stebūklų ir su juo nu-tikusį įvairiausių nuotykių, negu bet kurios panos knygoje galėtų būti su-minėta. Švaisto knyga apie Petro Šir-voko stebūklus ir nuotykius bus pa-siūsta, kai du doleriai ateis tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 S. Halsted Street, Chicago 8, Illinois.

Siųskite siuntinius!

Siunčiame dovanų siuntinius į Lietuvą ir kitus kraštus: nau-jus gatavus rūbus ir taip pat įvairias medžiagas, maistą, vais-tus, akordeonus, siuvas ir mezgamas mašinas, laikrodžius ir kitus daiktus. Siuntinius ga-lite patys čia vietoje sudaryti.

KAINOS PRIEINAMOS.

A M E R L I T
SUPPLIES CO.2221 W. CERMAK ROAD
CHICAGO, ILL.

STASYS GRUBLIAUSKAS, Vedėjas.

VISUOMENĖS MOKSLŲ, MENO
IR LITERATŪROS ŽURNALAS

DARBAS

kritiškai stebi mūsų išieivijos, Lietuvos ir viso pasaulio gyvenimą. Prieš konservatyvią pro-vincialią tradiciją DARBAS stato humanis-tines vertybes ir kūrybiškai šviežią žodį.

5410 SIXTH AVE.
Brooklyn 20, N. Y.

Ligi 1958 metų pabaigos iliustruotą trimėne-sinį žurnalą D A R B A galima užsisa-kyti sena kaina: \$2.00 metams, \$5.00 trejiems metams; studentams \$1.50 metams. Paskiras numeris 75 centai.

(Tęsinys iš 10-to psl.)

jėgos stumiamą mašiną nuslido į griovį ir apvirto. Iš užpakalio važiavusi kita mašina nelaimės vietoje sustojo ir iš apvirtosios mašinos paėmė ten važiavusius kareivius: du įlipo savo kojomis, o likusieji du buvo įnešti sužeisti, o gal ir negyvi. Kai kur ant plento stovėjo amerikiečių MP ir tikrino kiekvieną praeivį. Patikrinę mano dokumentus ir išaiškinę, kad esu lietuvis, jie man keliauti nedraudė, bet be pasigailėjimo čiupo vokiečių vyrus, sodino juos į stovėjusius sunkvežimius ir vežė į artimiausias komendantūras išaiškinti, ar nebuvo SS, naciš arba pagal turėtus sąrašus ieškomas karo nusikaltėlis. Vokiečiai tada bijodavo judėti plentais ir iš kaimo į kaimą eidavo, tik turėdami didelį reikalą. Eidavo slapstydamiesi grioviais, miškais bei nuo plentų toliau einančiais takais. Keliuose prie plento gulėjusiuose kaimuose amerikiečių kareiviai darė kratas pasūkininkus jų trobesiuose ieškodami pasislėpusių vokiečių. Mačiau apsiverkusias vokietes, kurių vyrai buvo suimti ir susodinti į sunkvežimį. Vienoje vietoje sustojo prie manęs pilnas pagautų vokiečių sunkvežimis ir iššokęs amerikiečių MP pareikalavo dokumentų. Išgirdęs, kad esu paleidžiamas svetimšalis, sunkvežimio vairuotojas užkalbino mane lenkiškai. Aš jam ta pačia kalba atsakiau. Jis man davė cigarečių ir liepė sėstis prie suimtųjų vokiečių. Šitas sunkvežimis pirmą kartą pavėžino mane apie 7 kilometrus, toliau jis pasuko į dvarą, kur buvo įsikurusi amerikiečių komendantūra, perduoti jai pagautuosius vokiečius.

Netoli Landsbergo užpuolė smarkus lietus ir permirko mano rūbai. Į Lansbergą atžygiavus buvo pavakarys. Mieste matėsi daug amerikiečių kareivių ir svetimšalių — rusų ir lenkų. Kai kurie rusai nešiojosi ant rankovių užsisegę raudonus raiščius, o kiti turėjo ir ant krūtinės prisegtas raudonas penkiakampes žvaigždes. Norėjau pereiti per Lech upės didįjį tiltą į kitą miesto pusę. Amerikiečių kareiviai tikrino kiekvieno praeivio dokumentus. Rusus ir lenkus praleido, o mane lietuvį grąžino atgal. Tai buvo pirmas skaudus pergyvenimas pas amerikiečius, nes pajutau, kad esu vienodai traktuojamas su karo priešais vokiečiais. Paėjęs upės krantu radau kitą tiltą be sargybinių ir ten persikėliau į kitą upės pusę. Žmonių masėje dairiausi ir klausiausi, ar nepamatysiu lietuviško veido, ar neišgirsiu lietuviškai kalbant. Bet niekur nieko, visur margavo slavų giminė. 3 rusai žiūrėjo į mane ir užkalbino rusiškai: "Kas aš toks esu ir kur keliauju?" Atsakiau, kad lietuvis ir kad ieškau saviškių, bet nerandu ir, be to, man rūpi, kur šianakt nakvosiu. Į tai jie prabilo: "Lietuvis, — tai mūsų žemlėkas! Eik su mumis, mes nuvesime į kareivines, kur renkasi visi svetimšaliai. Ten duoda guolį ir pavalgyti".

Kito pasirinkimo nebuvo — ėjau. Sakiau, kad dirbau pas ūkininką, bet atėjau amerikiečiams mečiau darbą ir atvykau čia pažįstamų lietuvių ieškoti. Vienas rusas pastebėjo, kad mano batai sudėvėti, bet dėlto turįs nenusiminti, nes kareivinėse esančios batų krūvos, ir ten galėsiąs išsirinkti tokius, kokius tik norėsiąs.

Pas rusus

Pasiekėme Landsbergo kareivines. Prie gatvės spygliuotom vielom aptvertame plote stovėjo eilėmis išsiriškiavę dideli raudonų plytų pastatai. Ėjome per vartus ir sukome prie pirmojo pastato iš kairės. Čia gyveno sutikti rusai. Jų užimamas antrame aukšte kambarys atrodė neperdidžiausias, jame buvo 8 dviaukštės lovos. Pastatas dar nebuvo pilnai apgyventas, nes kiti kambariai matėsi visai tušti. Rusai pasakojo man apie vokiečių nelaisvėje praleistas sunkias dienas ir dabar numatomą grįžimą į namus. Paašikėjo, kad jie turi skaudžių klausimų, ką tėvelis Stalinas pasakys už pasidavimą vokiečiams į nelaisvę. Buvęs įsakyta — "geriau mirti, bet nepasiduoti". Netrukus ir vakaras. Rusai valgė vakarienę ir mane vaišino vokiškais mėsos konservais. Tai esąs jų nuosavas, iš šalies sukombinuotas maistas. Šiaip juos maitinanti kareivinėse įsteigta virtuvė, duodanti neblogą maistą, bet norint tuo naudotis reikia užsiregistruoti raštinėje, kad čia apsigyvensi. Jie ragino mane tatau padaryti rytoj pat. Tačiau man rūpėjo ne apsigyvenimas čia, bet į Kauferingą išvežtųjų Sterntalio lietuvių suradimas.

Kitą rytmetį, tuojau po pusryčių, palikęs lagaminą kareivinėse, išėjau į miestą ir čia išaiškintu keliu pradėjau žygiuoti į Kauferingą, iki kurio, menamai, buvo 6 kilm. atstumo šiaurės kryptimi. Prie žygiuojamo kelio glaudėsi puikus pušynas, o prie jų medžių pavėsyje stovėjo svetimšalių apgyventi barakai. Ėjau į vidų ir klausinėjau, ar nėra čia lietuvių, bet visur radau vien tik lenkus. Pasiekiau Kauferingą. Iš vietos vokiečių sužinojau, kad lietuvių čia nebėra. Esą jie buvę atvežti, bet prieš keletą dienų kažkur išvykę. Ar tai buvo iš Sterntalio atvežti lietuviai, ar kiti, ir kur jie išvyko — atsakymo negavau. Mačiau fabriko pastatus ir čia pat didelę duobę, iš kurios iškastos ir išvežtos žemės. Paklašiau vokiečius, kas čia buvo gaminama. Atsakė, dinamitas. Dabar man pasidarė aišku, kokiam tikslui mes Sterntalio lietuviai buvome skirti į Kauferingą, — vadinasi, dinamitui gaminti, sunkiam ir pavojingam darbui, kurį karo metu Vokietijoje atlikdavo daugiausia suimtieji žmonės.

Taip nieko tikro neišaiškinęs apie Sterntalio lietuvius, pradėjau žygiuoti atgal. Prie pat Landsbergo mane užkalbino vokiškai stambus augalotas vyras ir paklausė, kokios aš esu tautybės? Atsakiau, kad lietuvis. Iš jo išvaizdos ir kalbos akcento jis man tikru lietuviu

neatrodė. Aš jam apie save pasakiau tik tiek, kad esu tremtinys, kad dirbau ūkyje prie Penzbergo ir kad, atėjus amerikiečiams, pasitraukiau iš darbo ir atvykau čia saviškių lietuvių ieškoti. Pradėjau domėtis jo praeitimi. Paašikėjo, kad tai kauniškis žydėlis, karo metu gyveno Kauno getoje ir bolševikams atžygiuojant į Lietuvą vokiečių buvęs išvežtas darbam Vokietijon. Dirbęs čia Kauferinge dinamito fabrike. Paklašiau, ar karui pasibaigus jis mano grįžti į Lietuvą. Atsakė, kad neapsisprendęs, — palauksias ir apsigalvosias. Aš jam sakiau, kad su grįžimu Lietuvon irgi neskubėsiu, lauksiu tenykščių aplinkybių paašikėjimo. Po šito išsiaiškavimo mudu atsiskyrėme ir nuėjome savo keliais.

Kareivinėse rusai atnešė man iš virtuvės iškombinuotus pietus — makaronų sriubos su išvirtais mėsos gabaliukais. Pavalgiau ir išėjau į miestą dar kartą pasižvalgyti, galvodamas, nejuo taip ir nerasiu lietuvių, juk toje miestą užplūdusioje svetimšalių masėje jų turėtų būti. Deja, neradau nė vieno lietuvių ir grįžau atgal į kareivines. Dairiausi čia: vienuose pastatuose gyveno rusai, kituose lenkai, ir dar kituose į savo namus pasirusę išvykti prancūzai. Rusas nuvedė mane į kareivinėse buvusį vokiečių kariuomenės aprangų bei apavų sandėlį. Ten betvarkė didžiausia, uniforminiai bei apatiniai rūbai, taip pat batai gulėjo išmėtyti ant grindų ir pereinantieji žmonės mindžiojo juos kojomis. Batai buvo visi nešioti, bet dar geri, stiprūs. Rausiausi sumaišytų batų krūvoje ir vargais negalais suradau porą, kuri man patiko, ir ją pasiėmiau. Visą, kas ten buvo randa, galėjai imti ir neštis kiek tik galėjai pakelti, nes jokios apsaugos bei tikrinimo nebuvo.

Politrukas

Parėjome į kambarį ir čia rusai pranešė, kad turime eiti į susirinkimą. Kalbėsiąs atvykęs bolševikų kariuomenės politrukas. Aš kračiaus ir norėjau išvengti ėjimo, bet rusai nepalėdo ir reikalavo, kad dalyvačiau kartu. Nenorėjau priešintis — sutikau. Sueigos kambarys jau buvo pilnas prisirinkusių rusų, ant sienos kabėjo Stalino paveikslas ir viduryje kambario prie stalo stovėjo su blizgančiais antpečiais per pirmąją Lietuvos okupaciją matytas politruko tipas. Greit jis pradėjo kalbėti. Kalbėjo ilgai apie nepaprastą bolševikų kariuome-

nės heroizmą, geniališką Stalino vadovavimą, kurio dėka pasiekta pergalė, kad greit grįšime į namus ir kad bolševikų valdžia viską daranti, kad tas grįžimas įvyktų kuo greičiausiai. Jo pranešimo paprasė susirinkusius ateiti prie stalo ir pasakyti savo vardą, pavardę, tėvo vardą, kilimo ir paskutinę Sovietų Sąjungoje gyvenimą vietą. Tuos davinius jis užsirašė į sąrašą. Aš jam teisybės nesakiau. Jaučiau, kad esu į bolševikų tinklą įkliuvusi žuvis. Kilo mintis, kad šitas susidėjimas su rusais gali turėti blogų pasekmių. Po susirinkimo nusistačiau eiti į kareivinių aikštę, ten pasivaikšėti ir niekam netrukdanč apsvarstyti susidariusiąją padėtį. Išėjau iš oron ir žiūriu: aplink mūsų pastatą vaikšto šautuvą ant peties užsikabinęs raudonu raiščiu rankovę apjuosęs rusas.

Šitas vaizdas mane visai pri-trenkė. Galvojau, kur aš patekau ir ar begalėsiu iš čia ištrukti? Bėgau nuo bolševikų iš Lietuvos, nuo jų žygiavau šimtus kilometrų pėsčias per sunkiai pereinamas Alpes, o dabar pats laisvai įlindau į jų spąstus. Mano krūtinėje augo baimė ir nerimas. Parėjau į kambarį — jame pilna naujų rusų. Jie garbino Staliną, Sovietų Sąjungą ir keikė vokiečius, kuriems persėvelnūs esą amerikiečiai. Jų tarpe vienas kitas matėsi ir nusiminęs. Jie prabilavo: "Gerai, grįšim, bet pagalvokim apie tai, kokia pirtis mus ten laukia"?

Atėjo vakaras. Mano apšikimoje vien tas pats bolševikinio ištikimumo liaupsinimas. Stengiausi nesivelti į jokias kalbas. Pavalgiau vakarienę ir atsiguliau. Galvojau apie pabėgimą. Aš vienas visada išeisiu, bet kaip i-nešti lagaminą? Pamatys ginkluotas sargybinis, ir ne tik kad sulaukys, bet gali uždaryti į saugomą patalpą ir iš ten priverstinai išvežti į Sovietų Sąjungą, kaip pagautą "liaudies priešą". Tada Sibiras arba kulka į pakaušį. Tokios galimybės stovėjo prieš akis. Nervavaus, galvojau ir ne miegojau visą naktį.

Pabėgimas

Pradėjo aušti. Tyliai atsikėliau ir apsirengiau. Paėmiau lagaminą ir nuėjau prie lauko durų. Nei koridoriuje, nei lauke nė vieno žmogaus nesimatė — visi tebemiegojo. Ginkluotas sargybinis pamažu žingsniavo pastato galo link ir ten staiga dingo, pasukdamas į kitą pusę.

(Tęsinys 12-me psl.)

AMERIKOS ŽMONĖS PAGARSEJĘ PRASTAIS DANTIMIS.

pasakė Benjaminas Franklinas dar prieš 170 metų. Yra kas nors blogai, jei 95% vaikų jau turi išpuvusius dantis. Apie dantų ligas ir kaip nuo jų apsaugoti vaizdžiai ir išsamiai rašo Dr. Antanas Gustainis savo naujojoje knygoje.

DANTYS, jų priežiūra, sveikata ir grožis

Geras popierius, kieti viršeliai. Knyga kainuoja \$4.00. Siųskite čekį ar Money Orderį.

NAUJIENOS. 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Ill.

